

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Parashat derakhim

Rosanes, Judah ben Samuel

הדוהי, סענאזר

Ṷinitsi'ah, 5503 [1742 oder 1743]

דוד, ררד

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9997

למו ואי סלקא דעתך הו' מוחזקת היא מאיקא מספקא ליה היא
 גופה קא מספקא ליה דכתיב ונתתי אותה לכם מורסה אני ה'
 ירושה היא לכם מאבותיכם או דלמא שמורתיים ואינם יורשים
 ופסו ליה תרתייהו ירושה היא לכם מאבותיכם ומורישיים ואינם
 יורשים ע"כ ופירש רש"י דמאי דפשוטו להו דירושה היא להם
 מאבותיהם היינו מדקדמך דחננא למשה והעברת את נחלת
 אביהן להם ואמרינן זו חלק כבודה טענת מינה דאז מוחזקת
 היא מטוס דירושה היא להם מאבותיהם ע"כ. ומה טקסה לזה
 מאותה שכתבו התוספות בפ"ג דקדושין עלה ס"א ד"ה אי לא
 כתב ארץ כנען שהקשו וקשה דהיכי פוסק ארעתיך כלל יטלו
 כלל בארץ כנען כיון שסייעו בכבוש כמו אחרים. וזל דסד"א
 כיון שהוקשה ארץ כנען לשאר שבטים שהיו מאותה טפה שפאו
 בני גד ובני ראובן ארץ גלעד נעשו כמי שסלקו עמגן תחלוק
 בארץ כנען כו' ע"כ ואי איתא דאז מוחזקת היא נהי דסלקו
 שנתן לה לא מהני וכדתיבא בריש הנושא האומר לחברו דין
 ודברים אין לי על טהה זו ודי עטילוקת הימנה לא אחר כלום
 ע"כ ופרש' דמירי בשרה טל שותפין דלא מהנו לטונות הללו
 דלטון סילוק להם שכבר זכה לא מהני כבר עמד על הקירה הלזו
 שורית'ט טס בחדשיו ועיין בדרשותיו פרשת מטות דרוש טני
 יע"ס הכלל השולח דלכ"ע יחד היא טלה תמו' דאז מוחזקת היא
 צד יברא דירושה היא להם מאבותיהם ועיין מה שכתבתי בדרך
 הערכה ומגלת כי תדרשנו *

דרך דוד רדוש עשירי

סנהדרין

פ"ב א"ר יהודה אחר רב מפני מה נענש אבנר
 מפני שהיה לו לחמות כשאל ולא מיהה ר' ינחק
 אחר מיהה ולא נענה וכו' ולמ"ד מיהה מ"ט אינעש א"ר נחמן
 בר ינחק טעמה מלכות בית דוד טמי טנים ומחנה.

במקום

שאלה מונח גדולתו של דוד מלך ישראל טס אהיה
 מונח ענותנותו כאשר עיניך מחזיקה מיטרים לא
 במקום אחד ולא בשנים וטלטה תקומתו. זמנו בכניאוס כו
 כדרך שהבטיחו ה' עז נתן הנביא ונחמך ביתך ומתלכתך כסאך
 יהיה נכון עד עולם כדבר האומר בשמואל ב' ס'טן ז' וטס נאמר
 זיבא המלך דוד ויבט לפני ה' ויאמר מי אנכי אדני אלהים ומי
 ביתי כי הביאותי עד הלום ותקטן עוד זאת בעיניך אדני אהי
 ומדבר גם אל בית עבדך למרחוק וזאת תורת האדם אדני
 אלהים. והנה מלכד הדקדוקים טים לדקדק כפסוקים הלזו
 היא טקסה באומרו ומדבר גם אל בית עבדך למרחוק טתיבת
 למרחוק אין לה מובן. והתפרטים נדחקר כזה וינען תרנט
 זמלית אף על בית עבדך לעלמא דאתי ורלב"ג כתב שהבטיחו
 במלוכה אף שיחטא וזאל למרחוק ד"ל אף שיחחק מאת ה'. גם
 באומרו וזאת תורת האדם נדחקו התפרטים יותר מדאי זאמרו
 שהוה בפתיחה כלומר הימכן שהבטחה כזו מבטיח לכן אדם.

אמנם

לדידי חוי לי ליישב טסוקים אלו וזתהלכה ברחבה
 ונקדים הא דאתרינן ביבמות פרק העדל דף ע"ז
 אהא דמנו עמוני ומואבי אסורים ואיסורן איסור עולם אבל
 נקבותיהם מותרות ונפמרה מנא ה"מ אר"י דאמר קרא וכראות
 טאלו את דוד יונג לקראת הפלטי אתי אל אבנר טר הכנא
 צו מי זה הנער אתי אף תורח אתי כו' אל דואג עד
 שאתה שאל עליו אס הנזן הוא למלכות אס לאו טאל עליו אס
 דאוי לכא בקהל אס לאו מ"ט דקאמי מרות המואבים אל אבנר
 אינני עמוני כו' אלא טעמה תמור ולא תמורת טאני הכא
 דתפרט טעמא דקרא על דבר אשר לא קדמו כו' היה לקדם
 אבנים לקראת אבנים ונטים וכו' ואסיקנא הכא תרינן כל
 כבודה

כבודה כת מלך טנימה. וראיתי להסמ"ג ללוין ק"ד ט' ט' ט' ט'
 ואל וטנינו בפרק הערל עמוני ומואבי אסורים כו' אבל הנקבות
 מותרות מיד כשאר האומות כו' ור"י מקטרט"ט היה האמר כי
 בעמון היה טעם זה כי מתוך המקרא משמע כי מואבים קדמו
 כמו בני עשו שנאמר אוכל בכסף טטבירכי ואכלמי כו' כאשר
 עשו לי בני עשו היוטבים בטעיר והמואבים היוטבים בער אבל
 עמואב מפרש אח"כ טעם אחר ואמר טכר עליך את כלעם טן
 בעור וכו' וכטס כטעם זה למואב לבדו כך טעם ראובן לעמון
 לבדו וגם משני הטעמים יס ללמוד טטנים מותרות כזון דרוב
 לקדם ולא לכבוד וכן יס בירושלמי דהערל ע"כ. ויורהו
 בפלמתי טזה הפך פלמודא דידן דהא כפרק חלק אחר ד' יונגן
 בטס רבי יוסי בן קיסמא גדולה לנימה שהרחיקה טמי מכפפות
 בישראל שנאמר על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם וכמים.
 הרי תבואר דטעמא דקרא באומרו כל דבר אשר לא קדמי
 אתכם בלחם וכמים קאי כמו למואב וכו'. ודרך חנכ ראיתי
 ליישב כונת הפס' כאומרו על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם
 זבנים ואמר טכר עליך את כלעם בן בעור. תפמור ארס כהרים
 לקללך ולא אבה ה' אלהיך לטמוע אל כלעם ויהסוך ה' אלהיך
 לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלהיך ויאויבא למידיך באומרו
 ולא אבה ה' ויומר דאין לו טייכות הכא בני אזרת לא יבא
 עמוני ומואבי הכא דיהיב טעמא מטוס שלא קדמו ומטוס
 אשר טכר עליך את כלעם מה ענין לו ולא אבה ה' אלהיך לטמוע
 אל כלעם. ויורה ליישב בהקדים הא דאתרינן בטלתי הוריות
 מתני ליה לרבי טמעון כריה אחרים אומרים אלו היה תמורה
 לא היה קרב אחר ליה מי הם הללו טטמיה' אנו טות' וטפות
 אין אנו מוכירי' אחר לו בני אדם טכקטו לעקור כבודך וכבוד
 בית אביך אחר ליה גם אהבתם גם שנאתם כבר אבה אחר
 ליה האויב תמו חרבות לנגח. ופרש"י אעפ"י שהאויב תמו
 כלומר טתמו מ"מ חרבות לנגח אל"ה ה"מ היבא דהאנו טעטייהו
 הכי לא אנו טעטייהו דהר אתני ליה טטוס ד"מ אחרו כו'.
 עוד נקדים הא דאתרינן בפ' חלק א"ר יונגן מברכותיו טל אומרו
 דטע אהיה למד מה היה בלבו בקס טלא יהיה להם בטי כנסיות
 זבתי מדרשות מה טובו אלהיך יעקב לא פשרה טבונה טל יס'
 ומטכנותיך ישראל לא תהא מלכותם זמטכת ככלאוס טטיו וכו'
 א"ר אבא בר כהנא כולם חזרו לקללה חון מבתי כנסיות זבתי
 ומדרשות טנאמר ז'הפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה קללה
 ולא קללות.

והשתא

הכי פירוטו דקרא לא יבא עמוני ומואבי בקהל
 ה' גם דוד עשירי לא יבא יען אשר טכר עליך
 את כלעם בן בעור. וכי תימא מה כל המטמה הלזו לאמר
 למואב לדורי דורות בטביל טככר את כלעם לקלל את ישראל
 והלא לא אהנו מטטיו וכל דלא אהנו מטטיו גם אהבתם גם
 שנאתם כבר אבה. לזה הטיב ולא אבה ה' אלהיך לטמוע אל
 כלעם כלומר הן אמת טלא אבה ה' לטמוע בקולו מ"מ ויהסוך
 ה' אלהיך את הקללה לברכה ולא קללות זכולס חזרו
 לרעה וכיון דאהנו מטטיו מ"מ ה' לא מדרוש טלומס וטויכתם כל
 הימים וכדכתיב האויב תמו חרבות לנגח. הנה עלס בידנו
 דעמוני ומואבי אסורים והנקבות מותרות. וזהו כונת דוד
 המלך באומרו מי אנכי ה' אלהים ומי בית אבי כי הביאותני
 עד הלום ואיך הלום אלא מלכות כמ"ס התפרטים אל זכונתו
 דנויה לתת הודעה לאל יתברך טויכהו להיות מלך ישראל ויתקטן
 עוד זאת בעיניך כלומר הלא זה הדבר מלמא זכונתו ה' היא
 דאיבא אחרתי כי הכלה ה' חסיד לו להטיר את הנקבות מיד
 טעל פי טענה זו אני מותר לכא בקהל וקא מפרש ואזיל ויעדבר

דרך דוד רחש עשירי

מיתה אינו נהרג משני שהקסה לו דאמתי לא הקבו בנמר לר"ל
ולחכמים בהדי' ז' מלות דכסלמא חס אינו נהרג ביהא דלא פריך
ולחכמה ממוס דפסיטא דאיכה איסורא וכיון דאינו נהרג לא
לאסרוך למיתבסה אבל חס היה נהרג היה נריך התב' למיתבסה
לאסמועינו האי דינא חלא ודאי דליכא חלא חייב מיתה לטמוס
ומס' לא חסיב לה בהדי' ז' מלות כיון דלא נפקא מידי לענין
דינא תאחר דפסיטא לן דאיכא איסורא יר"ל דאמר גוי המכה
את וכדאל חייב לא בא חלא ללמדנו דכסביל איסור זה חייב
מיתה לטמוס ומפסוק זה מירא כי אין איש ויד את המגרי
למדנו שמיים שחייב מיתה לטמוס ואינו נהרג מה שחייב מיתה
למסו מדרגו מסה דחס לא חייב מיתה לטמוס פסיטא דלא
היה מסה בורגו אף טראה סאין סוס איש עמיד לגמא חמוט
שיתגיד וזאיכו נהרג כלמד תאומרו וירא כי אין איש דמסמט
שאם היה איש עמיד לגמא חמוט שיתגיד לא היה הורגו והא
לא סייך בחחוייבי מיתה ב"ד שאין אנו נמנעים מלהרגם כפסלי
דלמא נפיק מינייהו ורעא מעליא וכדכתבינא *

ואל

זה טובב הולך כונת ר"ל כנסתה דף מ'ו בפסוק ויפן
תחריו ויראם ויקללם בשם ה' מאי ויראם רבי יוחנן
אמר ראה שלא היתה בהם לחלוותי על מותם * ופריך בנמרא
ודלמא בודעייהו כיהור הוי ח"ר אלעזר לא בס ולא בורעט עד
סוף כל הדורות * כדון דאומס הולדים לא הוי מחוייבי מיתה
ב"ד כי חס חייבי מיתה בודי טמוס לא הויר לו חלאטע לקללם
ולחמיתם חס לא אחר שנסמכל סאין בהם ולא בורעט לחלוותי
כל מנה דלא נפיק מינייהו ורעא מעליא * וחילוק זה
שכתבנו כתבוהו גם כן חכמי אשכנז אל אף הוקסה להם תשא
דאמרינן בנמרא ש"ד דביק דף ל"ח ואל ויראם ה' אל משה אל
תגרא את מואב ואל תתגר במ מלחמה וכו מה עלה על דעתו של
משה לעשות מלחמה כלל ברשות חלא נשא משה ק'ו בעמנו
אמר מדינים טלא באו חלא לעזור את מואב אחרה תורה נרוד
את המדינים והכיתם אותם מואבים ענאם לא כל סכן אחר לו
הקב"ה לא כשעלתה על דעתך עלתה על דעתי שתי פרידות
טובות יס לי להגויא מהם דות המואבים ובעמה העמונית וכו'
זהדי המדינים היו חייבים מיתה בידי אדם כמו כאלה מנין
לכא להורגך הסכם להורגו שנאמר נרוד את המדינים והק'ו
טעמה משה הוא ק'ו שאין עליו תשובה ואדם דן ק'ו מעמנו
וא"כ מואבים היו מחוייבים מיתה בידי אדם מקו' ומה מדינים
כר"ל איש חסו זה באמר לו הקב"ה שתי פרידות טובות יס לי
להגויא מהם והלא בנחוייבי מיתה בידי אדם אין אנו אחראים
לומר דלמא נפיק מינייהו ורעא מעליא * ומירנו דחדוש הוא
'כחדשה תהיה יחסוס מלכות בית דוד שאעפ"י שהמואבים היו
מחוייבים מיתה בידי אדם נסתכל בורעט אחריהם ולא הרגם *
אך קשה דהן לו יחייב שהמואבים היו חייבים מיתה בידי אדם
מכא ק'ו ח"מ' מה עלה בדעתו כל משה לעשות מלחמה מבח
ק'ו ושא ק"ל דאין עונשין מן הדין * ואולי דזאת חננה ס"ל
'כרע"י דאית ליה דעונשין מן הדין ופדאיתא בס' כן סורר
דף ע"ד * ח"כ אפסר דלא נאמר כלל זה דאין עונשין מן הדין
חלא ב"סרל חבל בכי נח עונשין מן הדין סהדי טעניו במה
חילוקים בין ישראל לבני נח ודוק *

ודע

דבסרן הנחנין ארינן המתנבא מה טלא נאמר לו
בנו חנניה בן עזר דקאי ירמיה בסוק העליון וקאמר
בה אמר'י הנני סובר את קסת עילס ונשא חנניה ק'ו בעמנו
ומה עילס כלל בא חלא לעזור את סבל אחר הקב"ה הנני סובר
את קסת עילס כשדים ענאם עאכ"ו אתא חיהו בסוק התחתון
אמר כה אמר ה' סברתי את עול מלך בכל אחר ליה רב ס'א
לכבי

גם אל בית ענדך למרחוק וזאת תורה האדם כלומר בטעם
שהרחקת בית ענדך דהיינו באומרו לא יבא עמוני ומואבי ע"ד
אומרים גדולה לנתיב שריחקה שתי עשפחות בישראל' סס נאמר
וזאת תורה האדם דייקא דהיינו הזכרים חבל הנקבות לא היו
בכלל אזהרה וי ועל זה תורה חזי לפנך כעל טוב אחר עשית
טעמת חלקי מיוכבי בית המדרס *

או

כלך לדרך אחרת בהקדים מאמר ר"ל במדרש ואל ויפן
כה וכה וירא כי אין חס ויד את המגרי דהא סאין חס
עמיד לגמא חמוט שיתגיד ולפיכך ויד את המגרי ע"כ * והנה
ירא'ס ומהר"ס יפה אל מקחו אקתא בדברי ר"ל חלו דעשמב
כאם היה איש עמיד לגמא חמוט שיתגיד לא היה הורגו דהייב
וזאיכו בחחוייבי מיתה בידי אדם פלא נהרגם כסביל העמיד
דלמא נפיק מינייהו ורעא מעליא * ומירנו דודאי בחחוייבי
מיתה בידי אדם אין אנו אחאים לתור ולדרוס ורעס הכא
אחריהם חס הוא נדיק אורעט * אבל בחחוייבי מיתה בידי
אדם חס אמת נכון הדבר דידעיס דנפיק מיניה ורעא מעליא
אינו נהרג ואם הדבר לידע כשתס דלא נפיק מיניה ורע
כשר הרשות נמונה כיד כ"ד והורגין אותם * ואומו המגרי לא היה
חייב מיתה בידי אדם דאמרינן בנמרא גוי שהכה את
ישראל חייב מיתה היינו בידי מתי' לא בידי אדם וכמ"ס הרמב"ם
פ"ז מהלכות מלכים דין ו' ואל וכותי שהכה ישראל אפילו חבל בו
אע"פ שהוא חייב מיתה אינו נהרג * וראיתי למרן הג"מ שכתב
כס ואל אע"פ שהוא חייב מיתה אינו נהרג וקרא דיוסן כה וכה
אסמכתא בעלמא הוא ע"כ * ולפי האמור אין נורך לזה דלעולם
לפי שורת הדין כך הוא דרכה של תורה דחייב מיתה ודרשא
במורה היא ואף על פי כן אינו נהרג ומה שהרג משה את המגרי
היינו חסוס טעמה ברוח הקדש דלא נפיק מיניה ורעא מעליא *
דין אחת דאיכא למידק דאפילו תימא דמ"ט רבי חנינא גוי
שהכה את ישראל חייב מיתה דהיינו לומר דחייב מיתה
בידי אדם דייקא ולא בידי אדם * מ"מ קשה ליחשבה נבי' ומלות
שנבטו בני נח * ואין לומר דלא חסיב חלא מנות דכן נח נהרג
בליהם סהדי בנמרא פריך לר"ל דאמר גוי ששבת חייב מיתה
שנאמר ויס וליה לא ישבתו וליחשביה נבי' ז' מלות ומסני כי
קא חסיב טב ואל תפסה קום עשה לא קא חסיב * והנה הרמב"ם
כשהביא דין זה דגוי ששבת כשב דומיא דגוי שהכה דאינו נהרג
אף שהוא חייב מיתה * וכן נבי גוי שטוסק במורה דחייב מיתה
פריך בנמרא ולחשביה נבי' ז' מלות ומסני מ"ד תורעה מנול קא
התיא מ"ד מאורס דינו כנערה המאורס' וגם בזה פתב הרמב"ם
כאינו נהרג אף שהוא חייב מיתה * וכשב מר"ן דמה שהקבו
בנמרא ולחשביה היינו לומר דלחכמים לענין איסורא ולא לענין
הטלא * וא"כ נבי גוי שהכה את ישראל אמתי לא הקסו בנמרא
וליחשבה לענין איסורא *

ויל

דכסלמא נבי גוי ששבת ונבי שטוסק בתור איכא חדושה
כחאי דאסמועינו לענין איסורא דאי לאו דאסמועינו לה
כר"ל דליכא סוס איסור בדבר כלל ומה גם בניו שטוסק במורה
זחסוס הכי בבני תרתי הקסו וליחשביה כלית' ליסמועינו התנא
דאיכא איסורא * אבל בניו המכה את ישראל לא הורגך התנא
לאסמועינו דאיכא איסורא דהאיכא תיתי דרחתא שרייה וכל
פננו כל ר' חייבא לא אחא לא לאסמועינו דקס' איסור זה חייב
מיתה לטמוס מדרגו מסה מסוס דראה סאין סוס אדם עמיד
לגמא חמוט שיתגיד ואם לא היה חייב מיתה לטמוס מסוס
איסורא בלמא לא היה מסה הורגו * אבל לענין דינא לא
נפקא לו מידי כיון דפסיטא דאיכא איסורא יוכל דמכה קנטיא
זו יבא לו להרמב"ם דין זה טעו שהכה את ישראל כאף חייב
מיתה

לחיי האו לחברו נמי לא נאמר אחר ליה ביון דאיתיהו ק"ו
 למדרש כמאן דאחמר ליה דמי הוא ניהו דלא נאמר לו ע"כ וכו'
 דאין הכונה לומר דלפי האמת ניתן ק"ו להדרש בנבואות הנביא
 המייעד שהם יעשה כך וכך שהרי ראינו שלא נתקיימה נבואת
 הנביא אלא שכונת התלמוד לומר דכפי סדרת הנביא נניתן ק"ו
 להדרש בנבואות ה' חשיב הנביא המתנבא מה שלא נאמר
 לו ונאמר לחברו והטעם שלא ניתן ק"ו זה להדרש הוא מ"ס
 דמספטי ה' עמקו ואפטר דנותן מלך היא סהעוררים ויעטו ולא
 המרדבים ענמם * וכזהו דאמרין כ"ק דיומא עמידה פ"ס
 שמשול ביד אדם ח"ל רב כהנא ור' אשי לרבי כנאי ביד סתוראי
 ח"ל אין נזרת מלך היא * ואם כן במספטי ה' אין בדעת האדם
 להבין אותם כדי לדון בהם ק"ו ועוד דהא ק"ל דאין עוקמין ואין
 מוהירין מן הדין כ"ס במספטי ה' שהם על ידו דאין לנו עסק
 בנשטרותי ועוד דאפטר דלכבל האריך אבו מטוס דאפטר ע"כ
 מהם נדיקים וכך היא מדמו ית' דאף במחוייבי מיתה מאריך
 אבו כשביל הנדיקים העתידים לגלות מהם במבואר בסוגיא
 דב"ק ה"ג * ומ"ט כ"ד פרטה כ"ח ס' ה' וז"ל ח"ר אבא בר
 כהנא געשה בעשרת הטבטים מה שלא געשה כדור המבול כדור
 המבול כתיב וכל יצר תחשבות לבו דק רע כל היום ובעשרת
 הטבטים כתיב הו' חושבי און ופועלי רע על מטכבותם הרי זה
 כלייל * ומנין אף ביום ת"ל לאור הפקר יעשה אותם לא נשמיר
 ומהם פליטה ואלו נשמיר מהם אלא בזכות הנדיקים והנדיקות
 שהן עתידין לעמוד מהן הה"ד והנה נותרה בה פליטה וכו' *
 ואם כן אפטר דאף שכל היו ראוין לעונש יותר מעיל ה' מאריך
 אבו לנבי בסדום מטוס מה שעתי' לגלות מהם * ואע"ג דאמרין
 בסד' חלק דף ל"ו ואף מבני בניו של אותו רשע בקם הקב"ה
 להכניסן תחת כנפי הטבטין אחריו מלאכי הסרת לקני הקב"ה
 דש"פ מי שהחריב את ביתך וזרק את היפך תכניס תחת כנפי
 הטבטין היינו דכתיב דת' את ככל ולא כרפתה ע"כ * אפטר
 דהיינו דוקא מנבדננר לא נפיק מניה ורעא מעליא אף
 מהאומה של כסדים נפיק מנייהו ורעא מעליא * ובעיקר
 ק"ו זה להנביא אבי תמיה דאפילו ויבינא ליה טעמיה שמספטי
 ה' יניתו לדרוש בק"ו מ"מ ה"ק בעוד שנתיים ימים וכו' דהא ירמיה
 לא קבע זמן למלכותו של עילם ואם כן מכל' לדון בק"ו דכתיב
 יעטו בעוד שפתי' ימים יעוד אבי תמיה דהא תיבת תה' שאתר כה'
 אה' שברתי את עול מלך ככל דאח' זה מכל' ק"ו אבל מה שסיים
 לומר אבי משיב' המקום הזה את כל כלי בית ה' וכו' ואת יכניס בן
 יהויקים מלך יהודה ואת כל גלות יהודה הכלום ככלה אבי משיב'
 אל המקום הזה וכו' זו תנין לו דאפטר דאף שיכור ה' את עול
 מלך בכל מ"מ כלי בית ה' וכל גלות יהודה עדין יהו פשטי עד
 התם פטע וכלה חטאתי ואיך סיחיה ואת תורה העול' דנבי מחוייבי
 מיתה בידו אדם לא משחזקין כדעם הכא אחריהם *
ובהבי נוחא מאי דקסיו לי אף לא נסתכל מהם בשתי
 סדרות הללו והלא נסתכל במגד' עד סוף כל
 הדורות אלא עיקרן של דברים כך הוא טידי ראתה עינו של
 מהם הסיו פרידות דעתידין לגלות מהם אלא טראה סמוכים
 חייבים מיתה בידו אדם מכל' ק"ו שפטה בפנמו לא הסניח
 בורעם הכא אחריהם * והסיב לו השת' דאע"ג דלפי האמת כך
 הוא דרכה של תורה דמחוייבי מית' בידו אדם לא משחזקין בורע'
 דנפיק מינייהו מ"מ שאני הכא מטוס מלכות בית דוד ולעצן
 דוד המלך כנכס הקפ"ה לפנים משורת הדין *
ועל פי זה נבין כונת הפסוקים דמחול' פ' ס' ז"ט כיוכח
 שמעי עם דוד בהתחננו לפניו יהו את' כי ידע עבדך
 כי אני חטאתי והנה באתי היום ראשון לכל בית יוסף וכו' וישן
 אחיש

כד

כפי דרכיו ואמר נא באופן אחר ונקדים הא דאמרין
 במגלה ח"ס יהודי היה ונתן קרי ליה יהודי אלמא
 מיאודה קא אתי וקרי ליה ימיני אלמא מבנימין קא אתי ח"ר
 אביו מבנימין ואחר מיאודה רבנין אמרי משפחו' מתגדות זו בזו
 יאודה אחר אבא ברמי' דאחייליד מרדכי דאלמלא קטליה דוד
 לשמעיה לא היה נפיק מרדכי * עוד נקדים מ"ס רז"ל היום יומת
 איש בישראל זה מרדכי שכל' איש יהודי * והנה אבינו דן את
 בדיון על פי התורה שחאחר ששמעיה בר קטלא הוא כשביל שחחר
 במלכות והוא חייב מיתה בידו אדם ח"ו לנו להחיותו כשביל
 דעתי' לגלות מתנו מרדכי ומטוס הכי אחר התחת זאת לא יומת
 כמע' * ואדוננו דוד כשה וקביט שכשביל כבודו רנה הקב"ה
 להחיות את המואבים ואע"ג שהיו חייבים מיתה בידו אדם מכל'
 הק"ו טעמה מהם הנדיל' ה' לעשות עמם שלא להרגם אף הוא
 ראה לעשות מדה כנגד מדה לקיים מה שנאמר והלאת' כדרכו
 ומ"ס' לא רנה להרוג את שמעי' כשביל דעמוד מרדכי לגלות
 ממנו אף שמו הדיו הרשות נמונה בידו להרגו כיון שהיה מחוייב
 מיתה בידו אדם כשביל שהיה מורד במלכות * והנה כונת דוד
 באומר תה לי ולכס בני נרויה כי תהיו לי היום לסטן כיוס בישראל
 שחם אבי אסכים לדברוכם להרוג את שמעי' כשביל שחחר
 במלכותי ולא אחיש שמעי' מרדכי לגלות מתנו הלל זה הדבר
 לסטן לי שהיו הקב"ה לא רנה להרוג את המואבי' כשביל שאני
 עתיד לגלות מהם והנה חומר היום יומת איש בישראל זה מרדכי
 בי הלל ידעתי כי היום אני מלך בישראל' ש"ע שאני נמנע מלהרוג
 את שמעי' כשביל מרדכי הנדוק דעתי' לגלות מתנו אני מלכ' *
 להקב"ה מדה כנגד מדה ומנשן מלכותי *
ובזה יוכן כונת התלך שלמה כמלכים ח' ס' כ' כשהרג את
 שמעי' שם נאמר ויאחר המלך אל שמעי' אתה ידעת
 את כל הרעה אשר ידע לבבך אשר עשית לדוד אבי והסיב ה' את
 העתך כראשך והתלך שלמה כרוך וכסא' דוד יהיה נכון עד עול'
 וכריכין אנו למודעי מה שייכות להיגות שמעי' שם כסא' דוד
 טיהיה נכון עד עולם * אך על פי האמת' ענין אתי ספיר דשמעי'
 ושלמה היו חלוקים כעופתם דשמעי' היה סבור שלא היה מורד
 במלכו

לחיי האו לחברו נמי לא נאמר אחר ליה ביון דאיתיהו ק"ו
 למדרש כמאן דאחמר ליה דמי הוא ניהו דלא נאמר לו ע"כ וכו'
 דאין הכונה לומר דלפי האמת ניתן ק"ו להדרש בנבואות הנביא
 המייעד שהם יעשה כך וכך שהרי ראינו שלא נתקיימה נבואת
 הנביא אלא שכונת התלמוד לומר דכפי סדרת הנביא נניתן ק"ו
 להדרש בנבואות ה' חשיב הנביא המתנבא מה שלא נאמר
 לו ונאמר לחברו והטעם שלא ניתן ק"ו זה להדרש הוא מ"ס
 דמספטי ה' עמקו ואפטר דנותן מלך היא סהעוררים ויעטו ולא
 המרדבים ענמם * וכזהו דאמרין כ"ק דיומא עמידה פ"ס
 שמשול ביד אדם ח"ל רב כהנא ור' אשי לרבי כנאי ביד סתוראי
 ח"ל אין נזרת מלך היא * ואם כן במספטי ה' אין בדעת האדם
 להבין אותם כדי לדון בהם ק"ו ועוד דהא ק"ל דאין עוקמין ואין
 מוהירין מן הדין כ"ס במספטי ה' שהם על ידו דאין לנו עסק
 בנשטרותי ועוד דאפטר דלכבל האריך אבו מטוס דאפטר ע"כ
 מהם נדיקים וכך היא מדמו ית' דאף במחוייבי מיתה מאריך
 אבו כשביל הנדיקים העתידים לגלות מהם במבואר בסוגיא
 דב"ק ה"ג * ומ"ט כ"ד פרטה כ"ח ס' ה' וז"ל ח"ר אבא בר
 כהנא געשה בעשרת הטבטים מה שלא געשה כדור המבול כדור
 המבול כתיב וכל יצר תחשבות לבו דק רע כל היום ובעשרת
 הטבטים כתיב הו' חושבי און ופועלי רע על מטכבותם הרי זה
 כלייל * ומנין אף ביום ת"ל לאור הפקר יעשה אותם לא נשמיר
 ומהם פליטה ואלו נשמיר מהם אלא בזכות הנדיקים והנדיקות
 שהן עתידין לעמוד מהן הה"ד והנה נותרה בה פליטה וכו' *
 ואם כן אפטר דאף שכל היו ראוין לעונש יותר מעיל ה' מאריך
 אבו לנבי בסדום מטוס מה שעתי' לגלות מהם * ואע"ג דאמרין
 בסד' חלק דף ל"ו ואף מבני בניו של אותו רשע בקם הקב"ה
 להכניסן תחת כנפי הטבטין אחריו מלאכי הסרת לקני הקב"ה
 דש"פ מי שהחריב את ביתך וזרק את היפך תכניס תחת כנפי
 הטבטין היינו דכתיב דת' את ככל ולא כרפתה ע"כ * אפטר
 דהיינו דוקא מנבדננר לא נפיק מניה ורעא מעליא אף
 מהאומה של כסדים נפיק מנייהו ורעא מעליא * ובעיקר
 ק"ו זה להנביא אבי תמיה דאפילו ויבינא ליה טעמיה שמספטי
 ה' יניתו לדרוש בק"ו מ"מ ה"ק בעוד שנתיים ימים וכו' דהא ירמיה
 לא קבע זמן למלכותו של עילם ואם כן מכל' לדון בק"ו דכתיב
 יעטו בעוד שפתי' ימים יעוד אבי תמיה דהא תיבת תה' שאתר כה'
 אה' שברתי את עול מלך ככל דאח' זה מכל' ק"ו אבל מה שסיים
 לומר אבי משיב' המקום הזה את כל כלי בית ה' וכו' ואת יכניס בן
 יהויקים מלך יהודה ואת כל גלות יהודה הכלום ככלה אבי משיב'
 אל המקום הזה וכו' זו תנין לו דאפטר דאף שיכור ה' את עול
 מלך בכל מ"מ כלי בית ה' וכל גלות יהודה עדין יהו פשטי עד
 התם פטע וכלה חטאתי ואיך סיחיה ואת תורה העול' דנבי מחוייבי
 מיתה בידו אדם לא משחזקין כדעם הכא אחריהם *
ובהבי נוחא מאי דקסיו לי אף לא נסתכל מהם בשתי
 סדרות הללו והלא נסתכל במגד' עד סוף כל
 הדורות אלא עיקרן של דברים כך הוא טידי ראתה עינו של
 מהם הסיו פרידות דעתידין לגלות מהם אלא טראה סמוכים
 חייבים מיתה בידו אדם מכל' ק"ו שפטה בפנמו לא הסניח
 בורעם הכא אחריהם * והסיב לו השת' דאע"ג דלפי האמת כך
 הוא דרכה של תורה דמחוייבי מית' בידו אדם לא משחזקין בורע'
 דנפיק מינייהו מ"מ שאני הכא מטוס מלכות בית דוד ולעצן
 דוד המלך כנכס הקפ"ה לפנים משורת הדין *
ועל פי זה נבין כונת הפסוקים דמחול' פ' ס' ז"ט כיוכח
 שמעי עם דוד בהתחננו לפניו יהו את' כי ידע עבדך
 כי אני חטאתי והנה באתי היום ראשון לכל בית יוסף וכו' וישן
 אחיש

דרך דוד רדוש עשירי

עליון חתום המים היה החתום כשעירי כדיוט כמ"ס ר"ל וכמו
שיתבאר בדרך החלף ור"ה להכרית סברתו שלא היה חייב
מיתה חתום כלא הרגו דוד ולא ניהא ליה למימר שנמנע דוד
מלהרגו מטום שעתיד מרדכי לנאח ממנו שהרי בתחייבו מיתה
בידי אדם לא נאמר כלל זה ושלמה המלך הזה ס"ל דמשי
חייב מיתה שהיה מורד במלכות וזה אחריו אתה ידעת את כל
הרעה אשר ידע לכבד אשר עשית לדוד אבי והטיב ה' את רעתך
בראשך כלו' כיון שגזן הדין אתה חייב מיתה בסביל שהיית מורד
בדוד המלך בלגל הכ"ה והביאך עד הלום לידי חוב מיתה וכו'
וימא אם איתא דאבי חייב מיתה למה זה נמנע דוד מלהרגו
אחי' לזה הטיב והמלך שלמה כרוך וכסא דוד יהיה נכון כלות'
אם דוד אבי לא היה נושא עמידות והיה הורג אותך אף שעתיד
מרדכי לנאח מחלניך היה בידו עון אשר הטא מחנה שהקב"ה
הפליא חסדו לחיות את המואבים בסביל כבודו של דוד אף
שהיו חייבי מיתה בידי אדם אבל עכשו נמנע מלהורגך בסביל
פיראה שעתיד מרדכי לנאח מתך הנה כי בן כסא דוד יהיה
נכון עד עולם הנה עלה בידו שהקב"ה למען נדקו עטה
לפניו מטורת הדין שלא להרוג את המואבים בסביל כבודו
כל דוד'

ל ידעתי כונתם בזה שאמרו כנאמו שבע שנים ותהי'
שמלך דוד בחברון כאלו הוא דבר שנחמדש מפירוטם
והלא לכל הפירוטים דוד מלך בחברון שבע שנים ומחנה אלא
דלרש' סדרם כך הוא חמש שנים דמחנות שאלו עד שמלך אים
בסת ושתי שנים שמלך אים בסת וחמי שנה אמית' אים בסת עד
שהמליכו כל ישראל לדוד למלך ולפי' התום סדרם כך הוא אים
שנה מחנות שאלו עד שמלך אים בסת ושתי שנים שמלך אים
בסת וחמש שנים שהיתה בטלה מלכות ישראל דהיינו מחנות אים
בסת עד שהמליכו כל ישראל לדוד נמנע לכל הפירוטים דוד
מלך בחברון שבע שנים ומחנה ולכל הפירוטים חקך שמת שאלו
מלך דוד בחברון גם מה שכתבו אף על נב דבאיך קרא לא
חטיב רק שבע שנים היינו לפי שננטרע ע"כ יגיס בזה לא ידעתי
כונתם דקוטיא וז' לא טיבא בכחו אלא היה קוטיא בפני עמנה
דקטו קראו אהדי דבטחאל פתיב דמלך בחברון שבע שנים
ומחנה ובמלכים כתיב דמלך שבע שנים עוד כתבו ויהא דלא
חטיב חמי שנה וז' בחשבון בטול מלכות ישראל היינו לפי שלא
היתה סמוכה לחמש שנים ולא היה הבטול יחד ע"כ וגם בזה
קשה לי דגם לרש' קשה קוטיא וז' דאחא לא חטיב חמי שנה וז'
בכשבון בטול מלכות ישראל דהיינו חמש שנים ראשונים
ממת שאלו עד שמלך אים בסת וחמי שנה מחנות אים בסת עד
שמלך דוד על כל ישראל ומה שתרנו התום לדרבך יש לתרן
ב"כ אל-כא-דרש' דלא חטיב אותה חמי שנה לפי שלא היתה
סמוכה לה' שנים:

ו וזו כונת הכתוב שהתלכו ויחמר דוד מי אנכי ה' אלקים
ומי בית אבי כי הביחתיני עד הלום דהיינו המלכות
ומקטן עוד זאת בעיניך כלו' הלא זה הדבר שוכחתי להיות מלך
על ישראל וזוהי היא דאיכא אחריתי כי רבה היא ומדבר גם
אל בית עבדך למרחוק כלו' מיתן רחוק זכרתי אתך ואמרת אל
הנר את חייב ואף שגזן הדין היו חייבים מיתה הנלאת את' בסביל
פתי פרידות כדל' וזאת תורת האדם כלו' אם מואבים היו
חייבים מיתה בידי חיים אין כל הדם מה שנמנעת מלהורג' סבך
היה המדה דבין וזכה לאב אתנם מאחר שהיו חייבים מיתה בידי
אדם ועכ' ומדבר גם אל בית עבדך למרחוק שנמנעת מלהורגם
כבודו כיון זה גדול עד הכמים חסדך:

ד מקום ליישב מאמר הפונה קדים ואסימה עיני עליון
וסרס' למחות כאלו בהריגת טוב עיר הכהנים וקביא
לי דאחא לא כרש' דתה כלא מיתה הוא בזה שהיה דודק שאלו
את דוד וכדאחריו כפ' נבחר הדין מאי בור הסירה א"ר אבא בר
בנא בור וסירה נרמו לו לאבנר טיהרביע' כפרס' - מו קטיא
לו אליבא דרש' דתם הקטו למ"ד מיתה מ"ט חייבם אר"כ בר
ינחק ששה מלכות בית דוד שתי שנים ומחנה וז' ידעתי
אחא לא תרנו דנענש מפני בור וסירה ודוק ועיין בישה מראה
פ"ק דפאה ס"ד' ל"ס' ישה תאר פ' אמור פנ"ו ס"י' כ' ופ' חקת ס"ז
א"י ופ' חשעי פנ"ב והנה לפי פירש' כך הוא שבסמת שאלו תקף
מלך דוד בחברון על יהודה שבעה שנים ומחנה ואח"כ מלך על
כל ישראל ואלו השבע שנים ומחנה משמת שאלו החמש שנים
הראשונים היו ישראל בלא מלך כי לא המליכו ישראל את אים
בסת אלא לאחר חמש שנים מחנות שאלו ושתי שנים מלך אים
בסת כדכתיב ושתי שנים מלך ואחר ששה חדשים שמת אים בסת
המליכו כל ישראל לדוד נמנע שאבנר טיהא מלכות בית דוד שתי
שנים ומחנה דהיינו שתי שנים שמלך אים בסת וחמי שנה לאחר
מיתה אים בסת עד שהמליכו כל ישראל לדוד והתום הקטו על
פי' רש' שתי קוטיאות חדא דלמה נענש אבנר בסביל חמי שנה
דאחר מיתה אים בסת והלא קודם מיתה אים בסת חזר אבנר
זנחאזו להחליף את דוד כדכתיב ושלח אבנר מלאכים את דוד
וגז' ועזר הכיון דמסת' שאלו ט' חמש שנים עמדו בלא מלך ולא
המליכו את דוד אס כן לתה כענש אבנר בזה שכתחוק אחרי

ד אחת טראתי כפ' חלק עליה ק"ס אמר רב יהודה אמ' רב ו'
חדשים ננטרע דוד וכו' חדשים מנא לן דכתיב והימים
אשר מלך על ישראל ארבעים שנה בחברון מלך ז' שנים וגומר
וכתיב בחברון מלך על יהודה שבע שנים ושה חדשים והני ששה
חדשים לא קא חטיב ש"ט ננטרע ע"כ ומשטא דסוגיית משנה
דהקוטיא היא דבמלכים כתיב שמלך בחברון שבע שנים ובמחנה
כתיב שמלך בחברון שבע שנים וששה חדשים ועל זה אמרו ש"פ
דננטרע מכלל דס"ל שהששה חדשים ננטרע היו באותם הימים
שמלך בחברון דליכא למימר דקוטיא הנ"ל היא מדכתיב והימים
אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה ועל זה הקטו דכיון
דכתיב ב' מואל שמלך בחברון שבע שנים וששה חדשים הוה ליה
למיתר

לנומר במלכים והימים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה
 וסשה חדשים שהיו בירושלים מלך ל'ג שנה וכשתרנו ט'
 דנגטרע היינו באותם הל'ג שמלך בירושלים • זה לא יתכן חדא
 דנהי שתרנו לקושית דקא חשיב מ' שנה ולא חשיב מ' שנה וסשה
 חדשים אכתי קשה דבשמואל כתיב דמלך בחברון שבע שני' וסשה
 חדשים ובמלכים כתיב דמלך בחברון שבע שנים ולא קא חשיב
 ה'סשה חדשים • ועוד קשה דאם קושית הנמרא היא מחשבו
 הארבעים דאמאי לא קאמר שמלך מ' שנה וסשה חדשים למה
 הביאו קרא דמלכו' דוהימים אשר מלך דוד וגו' בקרא דשמואל
 סני להקשות דכתיב בן שלשים שנה דוד במלכו וארבעים שנה
 מלך בחברון מלך על יהודה שבע שנים וסשה חדשים ובירושלים
 מלך שלשים ושלש שנה וכיון דכפרטו אתה מוגא ארבעי' שנה
 וסשה חדשי' אמאי לא מני להו בכללן והוה ליה לנומר וארבעים
 שנה וסשה חדשי' מלך ולוה יתן שמע מינה דנגטר' ומדהורכו
 להביא קרא דמלכו' שמע מינה דקושית הנמרא דבמלכים כתיב
 דמלך בחברון שבע שנים ובשמואל כתיב דמלך בחברון שבע
 שנים וסשה חדשים יוהבי דייקי דכרי רש' אל שכתב ואל בחברון
 מלך שבע שנים וסשה חדשים מהבא חשיב להו ובאידך קרא
 לא חשיב להו שמע מינה לא היתה מלכותו שלמה שנגטרע אותם
 ששה חדשים ע"כ • ופסט דבריו הוא דהקושיא היא מסנות
 חברון ועל זה תירונו שמע מינה דנגטרע כנלח דמה שנגטרע
 דוד היה במלכו בחברון וכמ' המוספות בפ"ב דסנהדרין •
ובמ' קשה לי לדרך זה טובא חדא דהתם בפרק חלק סמוך
 לזאתה זה דרב יהודה אמר רב אמרו אחר למר לפניו
 רבש"ע מחול לי על אותו עון וכו' ח"ל כל הכי נטרוד האו
 גברא אחר לו קביל עליך יסורין קבל עליה אחר רב יהודה אחר
 רב ששה חדשים נגטרע דוד • משמע דהגרעת היה בסביל
 שקבל עליו יסורין ומה שקבל עליו יסורין היה על אותו עון
 דבת שבע • ואם כן ע"כ דהגרעת היתה באותם הל'ג שנה שמלך
 בירושלים • ועוד האומר בפרק חלק דטשה חדשים נגטרע דוד
 הוא רב יהודה אחר רב ובפ"ב דיומא הכריעו דעל עון דבת
 שבע איפרעו תנפוש מהא דרב יהודה אחר רב הרי דסביחא
 ליה דהגרעת היתה בשלש ושלשים שנה שמלך בירושלים באופן
 שהדברים נריכים אנלי תלמוד •

והגה אמרונו דאם שנגטרע דוד היה במלכו בחברון
 יתורנו השני קושיות דהיינו דבמלכים כתיב שמלך
 בחברון שבע שנים ובשמואל כתיב שמלך בחברון שבע שנים
 וסשה חדשים ואידך קושיא דאמאי כתיב בשמואל שמלך דוד
 ארבעים שנה הוה ליה לנומר שמלך ארבעים שנה וסשה חדשי'
 טכך הוא כפרטן ובמה שמירנו טסשה חדשים נגטרע במלכו
 בחברון יתיישב הכל דמה שכתוב במלכים שמלך בחברון שבע
 שנים לא חשיב אותם ששה חדשים שנגטרע וכן מאי דכתיב
 בשמואל שארבעי' שנה מלך דוד לא קא חשיב אותם ששה חדשים
 שנגטרע אך אם נאמר דמה שנגטרע היה באותם הל'ג שנה
 שמלך על כל ישראל נוחא שתיישב קושית מאי דכתיב שארבעים
 שנה מלך אך הקושיא האחרת מסתירת הפסוקי' דבמלכים כתיב
 שמלך בחברון שבע שנים ובשמואל כתיב שמלך בחברון שבע
 שנים וסשה חדשים בתקומה עומדת •

וראייתי בירושלמי פירא קמא דראש השנה ואל כתיב
 והימים אשר מלך על כל ישראל ארבעים שנה
 ונומר וכתיב בחברון מלך על יהודה שבע שנים וסשה חדשים
 ובירושלים מלך ונומר בכלל חסרים ובפרט יתרים ע"כ • תוכח
 מהבא דהקושיא היא באמרו ארבעים שנה דהוה ליה לנומר
 ארבעים שנה וסשה חדשים והיינו דקאמר בכלל חסרים ובפרט
 יתרים

יתרים וזהו הלשון עמנו כמוזכר בתלמוד שלנו והתירושים ש
 שנאמרו בירושלמי מוכח מינייהו שהחסרון הוא באותם הל'ג
 שנה שמלך בירושלים שהרי רבי ינחך בר קננתיא בשם רבי יונה
 אחר שלשים ושתים ומחנה היו אלא בסביל לחלוק לו כבוד
 לירושלים מנה אותם שלמות הרי שהחסרון הוא באותם הל'ג
 שנה וכן הוא דעת רשב"ן שם דאמר והיה כי ימלאו ימך אחר
 לו הקב"ה דוד ימים מלאים אני מוכה לך איני מוכה לך ימים
 חסרים וכן הוא דעת רב דאמר רב דאמר רב דאמר רב דאמר
 סהיה דוד בורה מפני אבטלו' בנו בשעירה היה מתכפר כהדיט
 וכן הוא דעת ר' יהודה ב"ר שלום דאמר כתיב כי ששה חדשים
 יסב שם יואכב וכל ישראל אחר לו הקב"ה אני אמרתי לך אל
 תתנו כם ובקשת להשתנות בהם חייך שאינם נמנים לך ע"כ •
 מכל הני מוכח שהקושיא היא על מאי דכתיב ארבעים שנה
 מלך דהוה לנומר ארבעים שנה ומחנה • והתירושים שנאמרו
 בזה הוא שהל'ג שנה שמלך בירושלים לא היו שלמים אלא ל'ג
 ומחנה או שאף שהיו שלמים לא נחשבו לו כי אם לל'ג ומחנה
 או משום שהיה בורה או משום שנתגרה בארום ואם כן חף אנו
 נאמר דתלמודא דידן נמי כשהקשו כתיב והימים אשר מלך דוד
 בו'כתיב בחברון מלך בו'הקושיא היא על מאי דכתיב ארבעים
 שנה מלך דהוה ליה לנומר ארבעים שנה ומחנה מלך שהרי זה
 הלשון עמנו הוא המוכר בירושלמי ואמרו בכלל חסרים ובפרט
 יתרים ואם כן כשתירונו בתלמודא דידן דטשה חדשים נגטרע
 דוד היינו באותם ל'ג שנה שמלך בירושלים והיה על מפשה
 דבת שבע וכדאמרינן בפ"ב דיומא ובפסטה דאגדה דפרק חלק
 באופן שדברי המוספות דפרק ב' דסנהדרין וכדרי רש"י דפרק
 חלק נריכים תלמוד •

דרך דוד ריוש עשירי

כול לתוככיכנהו בהדי הארבעים אם כן אחי הדרך להביא קרא דמלכים דהתם לא מנה טפה דשמים דחברון לא הוה ליה להקשות אלא קראי דמיואל דכיון דנחית לפימני טפה דשמים בהדי טבע כנים כליות הכי נמי הוה ליה לתככיכנהו בהדי הארבעים ודוק :

פ"ק דמנה ולא תהיה זאת לך לפוקה ולמכסול זאת תכלל דאיכא אחריתי ומאי ניהו עון דבת טבע *
עליו לטבע לאדון הכל שחלק מכבודו לכו' וקדשנו במצותיו וזכנו סוס תשי' עליך' מלך טהא איתמו עליך וכבוד גדול עשו לך' ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול וכנמרא. פ"ב דיומא ארז' אחר רב מפני מה נענש סאול מפני שמחל על כבודו שנאמר וכני בליטל אחרו מה יושענו זה וזכורו ולא הכיאו לו מנחה ויהי במחרים ט"כ"י ופרט' נענש סאול לבא לידי דבר כעליו ניטל חמנו מלכות מפני שתחלת מלכותו מחל על כבודו גלה על ענמו שאינו בראי' לחלוך ע"כ * נמניכו למדין טהמלך טהוא מוחל על כבודו הוא סיבה שיעשה דבר טכסיכמו תנטל המלכות ממנו *

ובזה נבא לבאר פסוקי שמואל א' סימן כ"א בייבוח אבינילי עס דוד המלך הם המדברים טא נא לפטע אחתך כי עשה יעשה ה' לאדוני בית נאמן כי מלחמות ה' אדני נלחם ורעה לא תמנא כך מומיך ויקם אדם לרדפק ולבקש את נפסך' והיתה נפש אדני נרודה בנריר החיים את ה' אלהיך ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע והיה כי יעשה ה' לאדני ככל אשר דבר את הטובה עליך וכוך לנניד על ישראל ולא תהיה זאת לך לפוקה ולמכסול לב לאדוני ולשפוך דם תנס ונומר * והקדוקים רבו כמו רבו הדא במה טאמרה טא נא לפטע אחתך בועשה יעשה ה' לאדוני בית נאמן וחרגס יונמן מלכות קיימא דאיך תלוי זה בזה סליחת העון עם מה סיקיים ה' את הכטחתו וימן לו המלכות * עוד יש לדקדק במ"ט כי מלחמות ה' אדני נלחם ולא ידעתי להיבא קאי נתינת טעם דכי מלחמות ה' אדני נלחם אם על המלכות טאמרה כי עשה יעשה ה' לאדני בית נאמן ונמנה טעם מלחמות ה' אדוני נלחם מה לה לבקש טעם למה שנתן ה' למלכות לרוד * ועוד שדברים הללו לא שייכו לענינה טהיתה מחלה פני דוד טיסלח עון ככל * ואי קאי לתחלת הפסוק טא נא לפטע אחתך מלכות ה' אדני נלחם גם זה לא יתכן דאין קטר לדברים הללו ולא שייכו אהדדי * ונס במה טסיימה דכריה ואמרה ורעה לא תמנא כך מומיך הם דברים תפלים מפלי מלח * והנה ליישב פסוק זה מקום יש כראש על פי האמור דמלך טמוחל על כבודו טהררה בורחת ממנו ותנשא מלכותו והוא כפורחת * עוד נקדים מארזל במדרש וזל ויפדו העם את יונתו ולא מת רבי אליעזר אחר מלמד שנתנו מטקלו זהב ופדאורו ורבי יוחנן אומר אחרו לו לטאול ובי יונתו אבל והלא לא חכל אלא טעם ותנו מטיעת און בו טמוס ברכה כו' והקטו בטלמא לת' טנתנו מטקלו זהב ופדאורו שייכו דכתיב היונתו ימות אשר עשה היסועה הגדולה הזאת בישראל אלא לת' ד לא חכל אלא טיים מאי היונתו ימות אשר עשה היסועה הגדולה הזאת בישראל ותירנו ה"ק אפטר מי טעשה היסועה הזאת חטא בא על ידו * וכ"כ הרמב"ן בס"פ בחוקותיגס במפטיי החרס כתב הרמב"ן וזל טהונתו טונג היה ואכיו לא היה סבור ולא היה מאמין טהיה טונג והיה דונה לחייבו מיתה ואחרו לו העם כיון טעעשה גם על ידו הדבר ידוע טהיה בטנה טאון הק"ט עושה כס על ידו דשעים וזוהו היונת

היונתו ימות אשר עשה היסועה הגדולה הזאת בישראל ע"כ * למדנו דמי טהוא נלחם מלחמות ה' און חטא בא על ידו * וזו היתה כונת אביניל באמרה לרוד טא נא לפטע אחתך כלומר טימחול על כבודו במה כזכור בכל כאמר מי דוד ומי בן ישי * והרניס אביניל דטמא יאמר לה דוד ארך אמוחל על כבודו והלא על ענמו טל כאלו טניסלה ממנו מלכותו היה בכביל שמחל על כבודו * לוח אמרה אף טתמחול על כבודך עשה יעשה ה' לאדוני בית נאמן דהייכו מלכו' קיימא והטעם דעונש המוחל על כבודו הוא סיבא לידי עון טעליו מנטל מלכותו והנא נבי דוד לא טייך ממוס כי מלחמות ה' אדוני נלחם ולפיכך רעה לא תמנא כך ממוס דאכטר מי טעונס יטועות בישראל ונלחם מלחמות ה' הטא בא על ידו * כלל הדברים טכונת אביניל היה לומר טההיך הנמשך מוחילת המלך על כבודו הכא נבי דוד לא טייך מפני כדיון טהוא נלחם מלחמות ה' און חטא בא על ידו * אך כרי להבין המסך הפסוקים נאמר באופן אחר ונדקדק עוד במה טאמרה ויקם אדם לרדפק ולבקש את נפסך דלמה זה כפלה את דכריה באומרה לרדפק ולבקש את נפסך עוד יש לדקדק במה טכרכה את דוד טיבא לחיי טיבא לחיי טעולם הבא באומרה והיתה נפש אדוני נרודה בנריר החיים מי בקש זאת מידה טתכרך את דוד ברכה זו זכי היעלה על הדעת שדוד לא יזכה לחיי עולם הבא * עוד יש לדקדק במה טאמרה את ה' אלהיך הם שכת ימר דנודע דנריר החיים הם אלה ה' * וכן יש לדקדק במה טקללה את אויבי דוד קללה נמרעת באומרה טנפסס יקלענה בתוך כף הקלע מי בקש זאת מידה * עוד יש לדקדק בטיוס דכריה טאמרה והיה כי יעשה ה' לאדוני ככל אשר דבר ונו' ולא תהיה זאת לך לפוקה ונו' דכפי דכריה טהיתה סבורה טהרינת ככל חטיב פוקה ומכסול אף טלא יעשה ה' לרוד ככל אשר דבר היה מהראוי טתמנע את דוד מהרינת ככל טלא יטפוך דס נקי ומטמע מדכריה טאם לא היה מולך דוד לא היתה הרינת ככל פוקה ומכסול וזה אין הדעת סוכלתו * עוד יש לדקדק במאמר הטובה קדים באמרו רזל ולא תהיה זאת לך לפוקה זאת מכלל דאיכא אחר מי ומאי ניהו דבת טבע * והנה אהא לנחומי נעורי קא מנערת ליה ואחר כל הכבוד טעשתה לרוד והכריכו' טכירפת אותו ברכות כמים מכל הזכירה לו עון דבת טבע לנייר את דוד

דרך המלך ריוש אחר עשר

ובראה דכל זה יובן עם מאי דאמרנו בפ"ק דמנילה והנה היא רוכבת על החמור ויורדת כסתר ההר מן ההר מובצי ליה אמר רבה בר כנשא למד טנטלה דס בחיקה והרמיה לו אחר לה וכי רואים דס בלילה אמרה ליה וכי דנין דיני נפשות בלילה אמר לה מורד במלכות הוא ולא נריך למדיינייה אמרה לו עדיין טאול קיים ולא יזא טבעך בעולם ע"כ * נמניכו למדין טאביניל ודוד היו חלוקין בדין שדוד היה סבור דמטעה טנתמח על ידי טמיואל יש לו דין מלך ואף טעדיין טאול קיים ואביניל סוכרת טאיון לו דין מלך אף טככר נמנח עז טמואל מאחר טעדיין טאול קיים * והנה כטהלסין רואנ את אחימלך ואמר ראיתי את בן ישי בא נוב' אל אחימלך בן אחיטוב ויכאל לרבה' אחרו רבותינו זל טאמר לו עטשו מלך דתנן אין נכאלין באורים ותומים אלא למלך כלכד ומפני זה הרנו לא אחימלך מדין מורד במלכות וכבר הביא ר"ק דכרי רזל הללו יע"ט * ואמרו כנמרא כפרק הטואל כל טככרו נענש על ידו און מניסיו אותו במחכותו טל הקב"ה ממאי אלימא מדכתיב וינא הרוח ויאמר נא ואמר' מאי בא נא טא מחיבתי ודלמא טאני הפס ממוס דכתיב דובר סקרים לא יכון לנגד עיני אלא מהכא גם ענוט לנדיק לא טוב ומדלא טוב ט"ה דהוי רע וכתיב לא ינור במנורך רע ע"כ * והנה כפי סדר דוד דכלל יס' לו דין דמורד במלכות ממוס